

Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet anmodade den 23 mars samtliga andra utskott att, i de delar som faller inom respektive utskotts beredningsområde, yttra sig över regeringens skrivelse 2009/10:75 *Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen*. Utrikesutskottet beslutade den 13 april, efter genomförd granskning av de aktuella delarna av regeringens skrivelse, att inte yttra sig till konstitutionsutskottet.

Utrikesutskottet har sedermera beslutat yttra sig till konstitutionsutskottet över skrivelse 2009/10:75 (p. UD 1). Under denna punkt, som faller inom konstitutionsutskottets beredningsområde, återfinns regeringens behandling av riksdagsskrivelse 2006/07:45 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 1, bet. 2006/07:KU1). Till betänkandet 2006/07:KU1 yttrade sig utrikesutskottet genom yttrande 2006/07:UU1y. I yttrandet 2006/07:UU1y behandlar utrikesutskottet bl.a. frågan om handläggningen av ärenden som rör bortförda barn, vilket är det moment som redovisas i årets skrivelse 75.

Bakgrund

Yttrande 2006/07:UU1y och betänkande 2006/07:KU1

Konstitutionsutskottet beslutade vid sammanträde den 19 oktober 2006 att bereda utrikesutskottet tillfälle att yttra sig över budgetpropositionen 2006/07:1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse jämte eventuella motioner.

Inom ramen för sitt yttrande 2006/07:UU1y valde utrikesutskottet att behandla även den enskilda motionen 2006/07:U265 (kd) yrkande 1, i vilken föreslås förbättringar i handläggningen av ärenden rörande bortförda barn. Motionsyrkandet överlämnades till konstitutionsutskottet.

I utrikesutskottets överväganden anfördes att skyddet och respekten för de mänskliga och medborgerliga rättigheterna när det gäller en av de svagaste och mest utsatta grupperna i samhället – barnen – måste utgöra en kärnuppgift för berörda svenska myndigheter, och ärenden som rör bort-

förda barn prioriteras. Utrikesutskottet menade därför att regeringen mot denna bakgrund borde göra en översyn av hur handläggningen av denna typ av ärenden kunde förbättras och effektiviseras samt därefter i lämplig form informera riksdagen om resultaten av en dylik översyn.

Konstitutionsutskottet delade i sitt betänkande 2006/07:KU1 (s. 63) utrikesutskottets bedömning av frågan om ärenden om bortförda barn. Konstitutionsutskottet föreslog ett tillkännagivande i enlighet med den av utrikesutskottet föreslagna lydelsen: ”Riksdagen ger regeringen till känna som sin mening att – mot den bakgrund som utrikesutskottet redovisat – en översyn bör göras av hur handläggningen av denna typ av ärenden kan förbättras och effektiviseras samt därefter i lämplig form informera riksdagen om resultaten av en sådan översyn.” Riksdagen beslutade i enlighet med konstitutionsutskottets betänkande (rskr. 2006/07:45).

Regeringens skrivelser 2007/08:75 och 2008/09:75

Regeringen anförde i skrivelse 2007/08:75 (s. 36) att en översyn av UD:s arbete med dessa frågor hade gjorts. På Utrikesdepartementet fortsatte arbetet med att effektivisera handläggningen av dessa ärenden. Resultatet av de samlade ansträngningarna skulle komma att redovisas under 2008. Skrivelsen var inte slutbehandlad.

I skrivelse 2008/09:75 (s. 38) framhöll regeringen att en översyn av UD:s arbete med dessa frågor hade gjorts, och på departementet fortsatte arbetet med att effektivisera handläggningen av dessa ärenden. Vidare konstaterades att civilutskottet under 2008 hade påbörjat ett uppföljningsprojekt om bortförda barn. Projektet beräknades vara avslutat i mars 2009. När resultatet av uppföljningen var klart kunde ställning tas till vilka ytterligare åtgärder som kunde behövas. Momentet var inte slutbehandlat.

Civilutskottets behandling och beslut om uppföljning

Som en del i civilutskottets arbete med uppföljning och utvärdering av fattade riksdagsbeslut samt som ett led i arbetet med att fördjupa kunskapsunderlaget inför beredningen av motioner inom området beslutade civilutskottet den 8 april 2008 att göra en uppföljning av frågan om olovligen bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden (prot. 2007/08:20 § 6). Syftet med uppföljningen var att belysa omfattningen av bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden, beskriva hur denna fråga hanteras av myndigheterna samt belysa om det finns eventuella problem i regelverket och om det finns eventuella andra hinder när det gäller myndigheternas förutsättningar att kunna lösa uppkomna problem så skyndsamt som möjligt.

Civilutskottet behandlade i betänkande 2008/09:CU24 tre motionsyrkanden om bortförda barn i internationella förhållanden. Motionerna avslogs med hänvisning till pågående arbete och civilutskottets uppföljningsprojekt. Civilutskottet betonade emellertid att det för sin del inte hade någon

annan principiell uppfattning än motionärerna. Civilutskottet framhöll också att riksdagen hösten 2006 ställde sig bakom ett förslag till tillkännagivande från konstitutionsutskottet om Utrikesdepartementets handläggning av ärenden om bortförda barn. Civilutskottet noterade även det av regeringen i skrivelse 2007/08:75 anförda om att en översyn av Utrikesdepartementets arbete med dessa frågor hade gjorts.

2008/09:RFR8 Bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden – En uppföljning

Den av civilutskottet beslutade uppföljningen resulterade i en rapport som togs fram av riksdagsförvaltningens utvärderings- och forskningsfunktion. I mars 2009 redovisades resultatet av uppföljningen i rapporten 2008/09:RFR8 Bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden – En uppföljning. I rapporten hänvisas till konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU1 och till utrikesutskottets yttrande 2006/07:UU1y, som också citeras.

I rapporten påpekas att civilutskottets uppföljning inte haft som syfte att föregripa den översyn av hur UD:s handläggning av ärenden om bortförda barn kan förbättras och effektiviseras som riksdagen efterfrågade i ett tillkännagivande till regeringen hösten 2006.

Svar på interpellation 2008/09:494

I interpellation 2008/09:494 restes bl.a. frågan på vilket sätt utrikesministern hade verkat eller skulle komma att verka för att regeringen skulle fullfölja riksdagens tillkännagivande om att handläggningen av ärenden med bortförda barn skulle förbättras och effektiviseras. En andra fråga var vilka åtgärder utrikesministern avsåg att vidta för att regeringen skulle komma tillbaka till riksdagen med en rapport om åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande i slutet av december 2006.

I den interpellationsdebatt som följde (prot. 2008/09:125) nämnde utrikesministern inledningsvis att regeringen i sin årliga redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen, senast i skrivelse 2008/09:75 (p. UD 2), hade redovisat för riksdagen vilka åtgärder som vidtagits med anledning av de olika tillkännagivandena.

Utrikesministern fortsatte med att hänvisa till att mycket hade gjorts för att effektivisera och förbättra arbetet med bortförda barn. Den grupp inom Utrikesdepartementet som tills vidare arbetade med ärendena hade förstärkts. I gruppen ingick fem personer, varav fyra jurister. Ställt mot antalet ärenden, ca 100 årligen, bedömdes bemanningen som relativt god. Utrikesministern anförde att i den här typen av ärenden är dock handläggningen beroende av fler aktörer än det svenska Utrikesdepartementet. Det handlar t.ex. om det bortförda barnets föräldrar, ombud och domstolar samt myndigheter i andra länder. Samtliga dessa aktörer har en avgörande betydelse för hur effektiv handläggningen kan bli. För att ett gott resultat

ska uppnås handlar det mycket om samarbetet mellan de olika aktörerna. I syfte att förbättra samarbetet hade Utrikesdepartementet regelbundna möten med såväl svenska som utländska myndigheter. Departementet hade även hållit utbildningar för domstols- och ambassadpersonal. Vidare publicerade departementet i mars 2009 en informationsbroschyr med konkreta tips för, i första hand, föräldrar vars barn har förts bort. Utrikesministern anvisade att information, lagstiftning, ansökningshandlingar m.m. även finns tillgängligt på Utrikesdepartementets hemsida (www.ud.se). Arbetet med bortförda barn utvecklades kontinuerligt.

Utrikesministern framhöll vidare att civilutskottet under våren 2009 hade slutfört det uppföljningsprojekt som påbörjades året innan. Inför den återsrapportering som regeringen ska lämna till riksdagen med anledning av riksdagens tillkännagivande hade Utrikesdepartementet avvakta utskottets slutsatser, och dessa övervägdes i departementet. Utrikesministern anförde även att en återsrapportering till riksdagen om de åtgärder som vidtagits för att förbättra arbetet med bortförda barn skulle komma att lämnas till riksdagen under "innevarande år", dvs. 2009.

Regeringens skrivelse 2009/10:75

I årets skrivelse 2009/10:75 (s. 35) anger regeringen att en översyn av UD:s arbete med frågor om handläggningen av ärenden om bortförda barn har gjorts och att arbetet med att effektivisera handläggningen av dessa ärenden fortsätter i departementet. Vidare konstateras att civilutskottet under 2008 påbörjade ett uppföljningsprojekt rörande bortförda barn och att projektet avslutades i mars 2009. I skrivelsen framhålls att regeringen under arbetet med uppföljningen har redovisat hur handläggningen av ärendena i departementet har utvecklats. Regeringen uppger att momentet är slutbehandlat.

Pågående utredning om placeringen av centralmyndighetsfunktionen

För närvarande pågår vid Regeringskansliets utredningsavdelning en utredning med anknytning till handläggningen av ärenden om bortförda barn. Utredningen om översyn av placeringen av centralmyndighetsfunktionen för internationella bortföranden och kvarhållanden av barn (UD 2009:B). I dagsläget är det Utrikesdepartementet som är den svenska centralmyndigheten för dessa frågor. Uppgiften har delegerats till enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden. Utredaren ska, med beaktande av principen om barnets bästa och ärendekomplexets sakinhåll samt med utgångspunkten att säkerställa en långsiktigt effektiv och kompetent hantering av frågorna, föreslå en lämplig organisatorisk lösning utanför Regeringskansliet för verksamheten. Möjligheten att inordna verksamheten i befintlig myndighet ska beaktas. Utredaren kan överväga om en ny myndighet bör inrättas för uppgiften.

Utredningen har kontaktat den riksdagstjänsteman som skrivit rapporten 2008/09:RFR8 med frågor om, såvitt känt av rapportförfattaren, den översyn som Utrikesdepartementet ska ha gjort (och som regeringen refererar till i skrivelse 2009/10:75) finns dokumenterad, men har fått nekande svar.

Utskottets överväganden

Utrikesutskottet menar att det får anses råda oklarhet gällande regeringens redovisning av resultatet av den översyn som riksdagens via tillkännagivande anmodat den att genomföra och som regeringen enligt årets skrivelse 75 säger sig ha redovisat. Regeringen menar att den redovisat hur handläggningen av ärendena i departementet har utvecklats. Så ska ha skett inom ramen för det av civilutskottet beslutade uppföljningsprojektet som slutrapporterades i 2008/09:RFR8. Av rapporten 2008/09:RFR8 framgår dock tydligt att riksdagens utvärdering utgör en helt separat produkt och tvärtom inte ska föregripa regeringens översyn. Till detta kan fogas att regeringen uttryckligen fick i uppdrag att informera *riksdagen* om resultatet av översynen. Utskottet noterar att utrikesministern i en interpellationsdebatt i riksdagens kammare den 1 juni 2009 anförde att en återrapportering till riksdagen i frågan skulle ske under 2009. Såvitt utrikesutskottet har kunnat utröna har riksdagen inte erhållit någon sådan information.

I övrigt har utrikesutskottet inget att anföras med anledning av skrivelse 2009/10:75.

Stockholm den 29 april 2010

På utrikesutskottets vägnar

Göran Lemmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lemmarker (m), Gustav Blix (m), Anne-Marie Pålsson (m), Kerstin Lundgren (c), Kent Härstedt (s), Fredrik Malm (fp), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s), Holger Gustafsson (kd), Christian Holm (m), Hans Linde (v), Rosita Runegrund (kd), Mats Sander (m), Olle Thorell (s), Ameer Sachet (s) och Max Andersson (mp).